

Vlaanderen
is diervriendelijk

Huisdierwijzer struisvogel

Struthio camelus

DEPARTEMENT
OMGEVING

vlaanderen.be/huisdierinfo

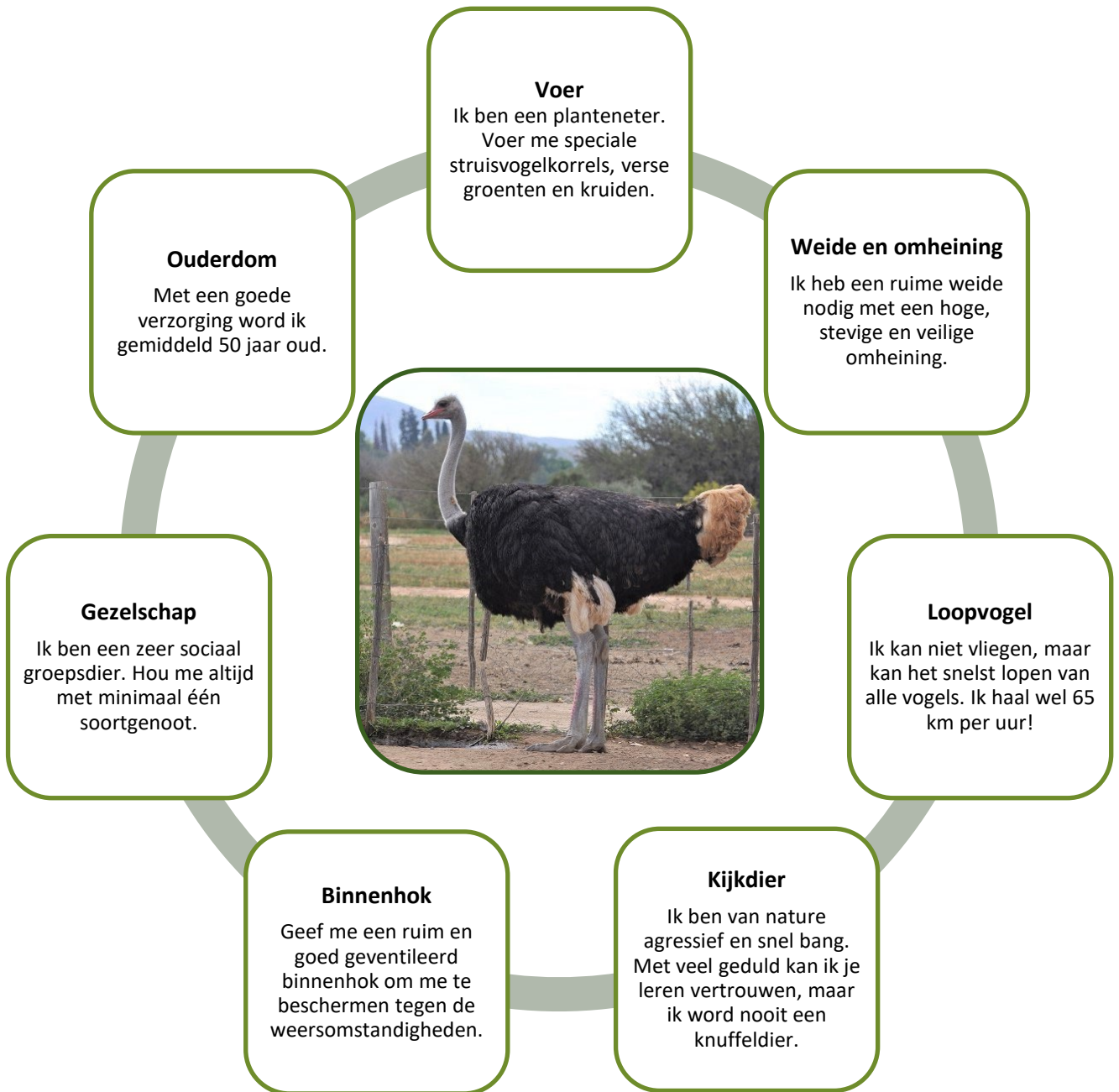
HUISDIERWIJZER: STRUISVOGEL

Struthio camelus

INHOUD

1	Overzicht	3
2	Natuurlijk gedrag en behoeften.....	4
3	Huisvesting en verzorging.....	5
3.1	Huisvesting	5
3.1.1	Weide en binnenhok	5
3.1.2	Bodembedekking en inrichting	6
3.1.3	Gezelschap	6
3.1.4	Verrijking	6
3.2	Voeding	6
3.3	Verzorging	7
4	Gedrag en omgang met het dier.....	7
5	Gezondheid.....	8
5.1	Voortplanting en bijhorend gedrag	8
5.2	Meest voorkomende gezondheidsproblemen	8
6	Aankoop of adoptie.....	9
7	Kosten	10

1 OVERZICHT

2 NATUURLIJK GEDRAG EN BEHOEFTE

De struisvogel (*Struthio camelus*) behoort tot de orde van struisvogelachtigen, net als andere loopvogels zoals de emoe en kiwi. Van de struisvogel zijn vijf ondersoorten bekend met kleine verschillen op vlak van grootte en kleur van het lichaam, en vorm en textuur van de eieren. De struisvogel is van oorsprong afkomstig uit Afrika en het Midden-Oosten waar de temperatuur overdag kan oplopen tot 50 °C.

Het natuurlijke leefgebied is droge savanne en halfwoestijn, maar ze worden ook teruggevonden in de hete woestijnen van bv. Namibië en de Sahara. Ze hebben een voorkeur voor open grasland met lage begroeiing en hier en daar droge struiken. Ze vermijden gebieden met uitbundige begroeiing met grassen van meer dan 1 meter lang en bosgebied. In hun leefgebied is het droog en regent het weinig. De struisvogel kan bijgevolg lang zonder water, maar drinkt frequent als hij aan water geraakt. Struisvogels halen het meeste van hun vocht uit het plantaardige voedsel. Bovendien heeft de struisvogel andere manieren om waterverlies door transpiratie te voorkomen. Zo laat het dier op hete dagen zijn lichaamstemperatuur stijgen tot 41 °C en wappert het zichzelf met de vleugels koelte toe.

In natuurlijke omstandigheden leven struisvogels in een los groepsverband van vijf tot 50 vogels. Deze groep wordt geleid door een vrouwelijke struisvogel en bestaat uit verschillende kleinere kuddes, families en individuen van alle leeftijden en beide geslachten. Ze zijn niet sociaal tegenover andere diersoorten en houden bij drinkplassen altijd afstand van bv. zebra's, gazellen en jakhalzen. Het leven in een grote groep heeft voordelen. Daardoor kunnen ze meer tijd besteden aan het zoeken naar voedsel en andere bezigheden en minder aan het controleren van de omgeving op de aanwezigheid van roofdieren zoals leeuwen en luipaarden.

Struisvogels zijn overdag actief. Ze besteden veel tijd aan eten zoeken, lopen, rennen en rusten. De vogels baden ook graag in het zand. 's Nachts rusten de dieren. Hun dieet is plantaardig en bestaat, afhankelijk van het seizoen, uit grassen, bladeren, bloemen en vruchten van struiken, vetplanten en kleine bomen.

Met een lengte van 2 meter en een gewicht van 90 tot 130 kg is de struisvogel de grootste vogel op aarde. De vogel kan niet vliegen, maar wel heel goed rennen. Met zijn lange poten kan het een topsnelheid van 65 km per uur halen en langere tijd lopen met een constante snelheid van 50 km per uur. Ze hebben een lange nek met daarop een relatief kleine kop en hele grote ogen. De struisvogel heeft een zeer goed zicht en gehoor en verdedigt zich tegen roofdieren door snel weg te rennen of te schoppen. Met de stevige nagel op één van de twee tenen kan een struisvogel zijn belager ernstig verwonden. In het algemeen hebben de mannelijke struisvogels een zwart-wit verendek, de vrouwelijke dieren zijn bruin-wit. Afhankelijk van de ondersoort zijn kleurvariaties mogelijk.

Met een goede huisvesting, verzorging en gevarieerde voeding kan een struisvogel gemiddeld 50 jaar oud worden.

Indeling in het dierenrijk

Rijk	<i>Animalia</i> (Dieren)
Stam	<i>Chordata</i> (Chordadieren)
Klasse	<i>Aves</i> (Vogels)
Orde	<i>Struthioniformes</i> (Struisvogelachtigen)
Familie	<i>Struthionidae</i> (Struisvogels)
Genus	<i>Struthio</i>
Soort	<i>Struthio camelus</i>

3 HUISVESTING EN VERZORGING

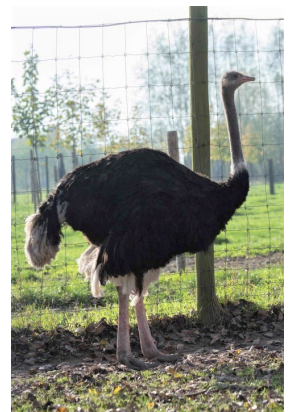
3.1 HUISVESTING

In deze huisdierwijzer bespreken we de struisvogel als hobbydier. De omstandigheden en houderijsystemen voor productiestruisvogels komen dus niet aan bod. Struisvogels zijn zeer nieuwsgierige, sociale groepsdieren die in de natuur grote gebieden bewonen. Je houdt ze dus niet alleen en niet in een klein verblijf.

3.1.1 Weide en binnenhok

Struisvogels hou je op een weiland met een altijd toegankelijk binnenhok. **Per volwassen struisvogel** heb je **minstens 300 m² buitenloop** nodig. De omheining moet veilig zijn en voorkomen dat de dieren ontsnappen. Voorzie minimaal een omheining van 180 cm hoog. De voorkeur gaat uit naar een stevige, maar elastische omheining. Gebruik geen prikkeldraad of elektrische schrikdraad.

Het **binnenhok** is altijd toegankelijk zodat de dieren zich daar kunnen terugtrekken bij koude of regenachtige weersomstandigheden. **Per volwassen dier** voorzie je **minimaal een oppervlakte van 4 m²**. Het hok moet goed verlicht zijn met daglicht en is minstens 250 cm hoog. De deuropening is minimaal 150 cm breed.

Kuikens van 3 tot 12 maanden oud hebben per dier een weilandoppervlak van minimaal 200 m² en een binnenverblijf van minimaal 2,5 m² nodig. Hun verblijf is warm en beschermt tegen ongunstige weersomstandigheden. Ze hebben veel nood aan verse lucht, dus voorzie veel ventilatie, maar zonder tocht.

Een groter weiland en binnenverblijf is altijd beter en kan leiden tot meer gedragsvariatie. Vermijd een te kleine huisvesting, want die leidt tot gedragsproblemen en agressie. Deze problemen kan je als hobbyhouder gemakkelijk voorkomen door aan de natuurlijke behoeften van de struisvogels te voldoen.

In een struisvogelverblijf moeten per dier de volgende zaken aanwezig zijn:

- buitenloop van minimaal 300 m²
- een altijd toegankelijk binnenhok van 4 m² grondoppervlakte, met daglicht
- een zand- of stofbad
- schaduwplekken
- een voederbak
- een drinkbak

3.1.2 Bodembedekking en inrichting

Struisvogels rollen zich graag in stof of zand (zand- of stofbaden). Voorzie voldoende plekken waar de struisvogels dit natuurlijke gedrag kunnen uitvoeren. Daarnaast is het aangeraden schaduwplekken op het weiland te maken. Voorkom agressie door voor elke struisvogel een apart stofbad en een aparte schaduwplek te voorzien. Je kan stro voorzien in het binnenhok.

Pas op met bevroren aarde of vochtplekken tijdens vriesperiodes, want om te voorkomen dat de vogels uitglijden mag de bodem niet glad zijn.

3.1.3 Gezelschap

Struisvogels zijn uitgesproken groepsdieren die je minimaal in een koppel houdt. Combinaties zoals man-vrouw en vrouw-vrouw zijn in het algemeen goed. Wanneer een mannelijke en vrouwelijke struisvogel niet goed bij elkaar passen, dan leidt dit op zijn minst tot stress, maar in sommige gevallen kan het leiden tot erge agressie met eventueel fatale verwondingen tot gevolg.

In het wild leven de vogels in kleine kuddes binnen een grotere groep, maar een kleine groep met één mannelijke struisvogel en twee of meerdere vrouwelijke dieren heeft de voorkeur. Mannelijke struisvogels zijn territoriaal, dus plaats geen twee mannelijke dieren samen in een verblijf.

3.1.4 Verrijking

Verrijking helpt tegen afwijkend gedrag en verveling. Door nieuwe prikkels te geven, stimuleer je het dier om op onderzoek uit te gaan en doorbreek je zijn dagelijkse routine. Het kan bestaan uit het variëren van voeding, bodembedekking, weide inrichting enz.

Struisvogels zijn nieuwsgierig en onderzoeken elk nieuw object met hun snavel. Voor kuikens kan je speelgoed voorzien. In zand of droge aarde rollen is een natuurlijke gedragsbehoefte en doen ze graag. Om hun voedselzoekgedrag en activiteit te stimuleren kan je het voedsel, bijvoorbeeld versneden koolbladeren, rondstrooien op het weiland. Het samenzijn met soortgenoten is een primaire behoefte en dus heel goed voor hun welzijn. Je kan ze ook af en toe vers ruikend hooi of stro geven.

3.2 VOEDING

Als basisvoer kan je struisvogelvoer geven, te koop bij diverse veevoederbedrijven. Het bevat normaal gezien ook de nodige vitamines en mineralen in de juiste hoeveelheden. Vul het aan met grassen en kruiden. Zaai eventueel zachte en korte grassoorten zoals luzerne, en kruiden zoals klaver in. Pas op met grove grassen, want grasstengels met een lengte van 15 cm en meer kunnen een darmblokkade veroorzaken. Je kan bijvoederen met o.a. sojaschroot, voorgeweekte bietenpulp en haver. Versneden kool en andere groene bladgroenten kunnen uitgestrooid worden en dienen als voedselverrijking.

De spiermaag van de struisvogel speelt een belangrijke rol bij de vertering. Maagkiesel moet altijd beschikbaar zijn, want dit helpt de vogel om het voedsel in de maag mechanisch fijner te maken. Echte steentjes of kiezel met een grootte van ongeveer 50 tot 70 % van de teennagel moeten altijd voor de vogel beschikbaar zijn om op te pikken.

Proper, koel water moet altijd ter beschikking zijn. Voorzie evenveel drink- en voerbakken als er vogels zijn om voedselagressie en eventuele voedseltekorten te voorkomen.

3.3 VERZORGING

Dagelijks

- Verwijder voederresten.
- Kijk hoeveel er gegeten is en geef nieuw voer.
- Geef vers, koel water. Controleer of het water niet bevroren is in de winter.
- Verwijder de uitwerpselen.
- Controleer of de struisvogels er gezond uitzien en zich normaal gedragen.

Minstens eenmaal per week

- Gebruik waar nodig nieuw, proper stro in het binnenhok. Zorg dat alles droog blijft, ophopend vocht van gemorst water, urine en mest is voor je dier een broeihaard voor bacteriële infecties.
- Was de drink- en voederbakken uit.

Iedere maand

- Haal de stal leeg en voorzie nieuw stro.

Minstens éénmaal per jaar

- Reinig en ontsmet het binnenhok grondig. Hoe meer dieren je bij elkaar houdt, hoe frequenter je dat moet doen. Verwijder alle materialen en alle los en aangekoekt vuil. Een hogedrukreiniger met een reinigingsmiddel is hiervoor handig. Spoel vuil en inweekmiddel af en zorg dat er geen plassen achterblijven.
- Behandel indien nodig ook de stallen tegen parasieten.

4 GEDRAG EN ONGANG MET HET DIER

De struisvogel gebruikt veel lichaamstaal om te communiceren met soortgenoten. Tot het normale gedrag behoort cirkelen, met de vleugels slaan, onderzoekend pikken, dreigen, schoppen en vocaliseren. Een dier dat zich dominant opstelt, maakt zich groot en spreidt de vleugels met de nek gestrekt en kop hoog. Een dier dat zich onderdanig toont, houdt zijn kop en nek laag.

Struisvogels kunnen ook abnormaal gedrag vertonen. Vederpikken, naar de tenen en kop pikken, niet eten, vreemde voorwerpen eten (=pica) of overmatige agressie zijn signalen dat het dier gestresseerd of gefrustreerd is. Pica kan voorkomen bij een tekort aan bepaalde mineralen. Soms vertoont een mannelijk dier ook seksueel gedrag naar een mens toe. Hij zal dan “buigen” zoals hij voor een vrouwelijke struisvogel doet en zijn vleugels spreiden. Dit is een vraag om te paren.

De struisvogel is snel bang van nieuwe omstandigheden, transport in het bijzonder maakt het erg angstig en gestrest. Dit grote dier is bijzonder sterk en kan door middel van schoppen een roofdier of mens ernstig verwonden. De struisvogel is van nature agressief en niet tam, dus in alle gevallen is bij de omgang met deze dieren voorzichtigheid geboden. Met geduld en een goede verzorging kunnen ze leren je te vertrouwen.

5 GEZONDHEID

5.1 VOORTPLANTING EN BIJHOREND GEDRAG

Kweek niet met struisvogels: het uitbroeden in een broedstoof en de verzorging van de jonge kuikens zijn een vak apart. Het uitkomen van de eieren lukt vaak niet door de verkeerde omgevingscondities of het verkeerd hanteren van de eieren. Meestal sterven de embryo's in het ei.

In het wild zijn paringen frequent en meestal afhankelijk van de weersomstandigheden. De mannelijke struisvogel paart met meerdere vrouwelijke vogels, en ook de vrouwelijke struisvogel paart met meerdere mannelijke vogels. Een mannelijke vogel lokt vrouwelijke struisvogels naar zijn territorium en nest. Het paringsritueel start met een uitnodiging van de mannelijke struisvogel: hij "buigt" diep met de vleugels gespreid of "danst" met kleine pasjes op de toppen van zijn tenen. Een paringsbereide vrouwelijke vogel gaat hierop door de knieën.

Meerdere hennen of vrouwelijke vogels nesten samen in een nest dat de haan (de mannelijke struisvogel) gebouwd heeft. Meestal is het nest niet meer dan een kuil in de grond. De hennen leggen samen zo'n 16 tot 23 eieren die uitgebroed worden door de dominante haan en hen. De eieren komen na ongeveer 42 dagen uit en de haan en dominante hen zorgen voor de kuikens. De kuikens zijn nestvlinders, wat wil zeggen dat ze snel na het uitkomen al rondlopen. Kuikens tot een leeftijd van 1 jaar hebben speciaal kuikenvoer nodig. In het wild zijn struisvogels geslachtsrijp als ze 4 à 5 jaar oud zijn, in gevangenschap is dit meestal vroeger

Wanneer, in gevangenschap, een haan en hen niet seksueel tot elkaar aangetrokken zijn, dan kan dit stress veroorzaken, maar ook gevechten met mogelijk dodelijke afloop. Het is daarom beter om meerdere hennen met één haan te houden of je voor de aankoop ervan te vergewissen dat het koppel elkaar graag heeft.

5.2 MEEST VOORKOMENDE GEZONDHEIDSPROBLEMEN

Zoek een dierenarts die ervaring heeft met de vogels voor je struisvogels koopt. Een gezonde struisvogel heeft een glad verendek, heldere ogen, een schone neus, bek en oren. Afwijkingen in gedrag, uitwerpselen, ademhaling of verkleuringen kunnen op ziektes wijzen. Een dagelijkse controle is nodig om je ervan te vergewissen dat de dieren geen last hebben van de koude of hitte, want dit geeft stress. Controleer dagelijks de benen en voeten op kwetsuren en andere abnormale dingen.

Veel voorkomende gezondheidsproblemen zijn:

- **Rachitis**
Symptomen: spontane botbreuken, vertraagde groei, scheefgroei van de poten, verdikkingen op de uiteinden van de botten, enz.
De oorzaak is een onevenwichtige voeding. Contacteer de dierenarts voor een voedingsplan.
- **Inwendige parasieten** bv. wormen
Symptomen: algehele lusteloosheid, vermindering van conditie, maar de symptomen zijn niet altijd duidelijk.
Laat halfjaarlijks een mestonderzoek doen, zo kan de dierenarts wanneer nodig medicatie geven.
- **Uitwendige parasieten** bv. mijten, vlooien en teken
Symptomen: jeuk, irritatie en soms verkleuring van de huid.
Zowel de dieren als hun omgeving moeten behandeld worden.

- **New Castle Disease**
Symptomen: algehele verzwakking, verlamming, nekwakke.
Vaccineren is enkel nodig bij een uitbraak van deze virale infectie.
- **Vergiftiging**
Symptomen: algehele lusteloosheid, plotse dood.
Veel antibiotica, andere geneesmiddelen en insecticiden zijn gevaarlijk voor struisvogels. Ook grazen op met zware metalen vervuilde grond kan aanleiding geven tot klachten. Laat altijd eerst een controle uitvoeren door een dierenarts en gebruik enkel voorgeschreven medicatie en antiparasitaire middelen.
- **Afwijkend gedrag**
Symptomen: overmatige agressie, seksueel gedrag naar een mens toe, pica (het eten van vreemde voorwerpen zoals schroeven, muntjes, noten, enz.).
Agressie kan veroorzaakt worden door verveling, onaangepaste of te kleine huisvesting of de verkeerde partner. Pica kan duiden op tekorten in de voeding.

6 AANKOOP OF ADOPTIE

Struisvogels vallen onder de Vlaamse milieuwetgeving (VLAREM). Ga bij je gemeente of stad na hoeveel struisvogels je zo mag houden of vraag een vergunning aan.

Struisvogels hebben veel buitenruimte nodig. Kennis van de behoeften en gedrag van het dier is belangrijk. Het zijn vooral kijkdieren omdat ze niet echt tam zijn. Met geduld en aandacht kunnen ze wel tammer worden. Bedenk waarom je struisvogels als hobbydier wilt en of de dieren aan die verwachtingen kunnen voldoen.

De volgende vragen helpen je over de aankoop van een struisvogel na te denken:

- Besef je dat struisvogels 30 tot 50 jaar oud kunnen worden?
- Begrijp je dat het geen knuffeldier is, en dat er maar weinigen zijn die aangeraakt willen worden?
- Heb je de ruimte voor een grote weide met een binnenhok?
- Kan je de mest en ander afval kwijt?
- Hoeveel struisvogels mag je van je stad of gemeente houden?
- Begrijp je dat je ze dagelijks moet voeren en schoonmaken?
- Heb je de tijd om het voer aan te kopen en te bereiden?
- Is er iemand die de struisvogels kan verzorgen als je op vakantie gaat?
- Heb je ongeveer 15 euro per maand over voor de voeding en verzorging?

Voor de aankoop of adoptie kan je het best informeren bij kwekers. Het is aan te raden bij meerdere kwekers te gaan kijken voor je de struisvogels koopt. Zo kun je direct zien wat er allemaal komt kijken bij het houden van de dieren. Kies een verkoper bij wie de dieren er gezond uitzien, het verblijf, de weide en het water proper zijn, alle dieren een eigen drink- en voederbak en zandbad hebben en er voldoende ruimte is in het verblijf.

Wees kritisch en durf vragen te stellen. Als koper ben je verantwoordelijk voor een goede keuze. Koop geen zwakke of zieke dieren, want zo hou je foutieve handel in stand. Let goed op of de dieren geen verwondingen of vervormingen hebben. Als je verwaarloosde dieren opmerkt, dan kan je dit melden bij de Dienst Dierenwelzijn op het [meldpunt voor verwaarloosde en mishandelde dieren](#).

Voordat je de struisvogels mee naar huis neemt, moet de weide goed afgezet en in orde zijn en het binnenhok klaar voor de komst van het dier. Struisvogels kan je vervoeren in een vee- of paardentrailer. Na de aankoop moet het dier een aantal weken wennen aan de nieuwe situatie. Geef ze die rust, want dit is een stresserende periode. Na een week kan je meer toenadering zoeken.

7 KOSTEN

Eén struisvogel kost enkele honderden euro's. Pas op met de aankoop van jonge kuikens of vruchtbare eieren, want die zijn zeer moeilijk correct te verzorgen. Je hebt ook een grote, veilig afgezette weide nodig, met een binnenhok. De kostprijs varieert en is mede afhankelijk van de huur- of aankoopprijs van de grond. Het huren van een halve hectare kost ongeveer 800 euro per jaar en het zelf bouwen van een stal kost minimaal 400 euro. Een stal laten bouwen kost al snel 1000 euro.

Struisvogelkorrel kost ongeveer 150 tot 180 euro per dier en per jaar. De prijs van een mestcontrole bij de dierenarts verschilt per dierenarts. Als het dier ziek wordt, kunnen de kosten hoog oplopen.

Postadres
Koning Albert II-laan 15 bus 548
1210 Brussel
vlaanderen.be/dierenwelzijn